

Chambre des Représentants

SESSION 1983-1984

27 OCTOBRE 1983

PROPOSITION DE LOI

insérant un article 417bis
dans le Code pénal

(Déposée par MM. Cardoen et Van den Brande)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Alors que le terrorisme, la prise d'otages et le banditisme ne cessent de se développer au sein de notre société, nous devons constater que les articles 416 et 417 du Code pénal concernant la légitime défense ne sont pas adaptés à l'utilisation de la violence par la force publique.

La situation d'un agent de la force publique n'est pas celle d'un simple citoyen. Il faut pouvoir empêcher que les délinquants en fuite poursuivent leur action criminelle, particulièrement lorsqu'ils représentent un danger potentiel pour la vie des citoyens. A cet effet, il est nécessaire d'étendre la portée des dispositions des articles 416 et 417 en veillant toutefois à ce que cette extension ne puisse donner lieu à des actions arbitraires, ce qui serait inadmissible dans un état de droit. Il convient donc de légiférer avec la plus grande circonspection en raison du caractère particulièrement délicat de la matière.

En proposant d'insérer dans le Code pénal un nouvel article 417bis, les auteurs souhaitent doter les forces de l'ordre d'un instrument légal et précis qui fixe de manière claire et nette les cas dans lesquels elles sont autorisées à faire usage de leurs armes en respectant certaines conditions. Il faut donc que les conditions énumérées dans les différents points soient remplies simultanément. L'usage des armes par les agents de la police judiciaire ne peut donner lieu à des abus inadmissibles dans un état démocratique. Le nouvel article concerne particulièrement les délits contre les personnes et prévoit de manière expresse que la vie de tiers innocents ne peut en aucun cas être mise en péril.

La présente proposition de loi a été élaborée en tenant compte des législations étrangères, de la jurisprudence des cours et tribunaux belges, des procédés appliqués par les services de police belge dans la lutte contre la criminalité, des griefs formulés par les associations professionnelles représentatives et surtout la volonté actuelle de la population belge qui souhaite que les criminels soient mis hors d'état de nuire, mais craint également que les forces de police utilisent leurs armes de manière abusive.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1983-1984

27 OKTOBER 1983

WETSVOORSTEL

tot invoeging van een artikel 417bis
in het Strafwetboek

(Ingediend door de heren Cardoen en Van den Brande)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Terwijl het terrorisme, het nemen van gijzelaars en het banditisme alsmat toenemen in onze maatschappij, moet vastgesteld worden dat de artikelen 416 en 417 van het Strafwetboek over de wettige zelfverdediging niet aangepast zijn aan het gebruik van geweld door de openbare macht.

De situatie van een agent van de openbare macht is niet dezelfde als die van de gewone burger. De vluchtende delinquenten moeten in hun misdadige actie kunnen stop gezet worden, vooral als zij een potentieel gevaar voor het leven van de burgers betekenen. Daarom is het noodzakelijk de bepalingen van de artikelen 416 en 417 uit te breiden. Maar deze uitbreiding mag niet tot willekeur leiden. Dit zou in een rechtsstaat onaanvaardbaar zijn; derhalve is in een zo delicate aangelegenheid een evenwichtige afweging noodzakelijk.

Door hun voorstel om in het Strafwetboek een nieuw artikel op te nemen, met name artikel 417bis, hebben de auteurs de ordestrejdkrachten een wettelijk en duidelijk middel willen ter hand stellen dat op een ondubbelzinnige manier de gevallen bepaalt waarbij deze gerechtigd zijn hun wapens te gebruiken mits naleving van bepaalde voorwaarden. Daarom is het noodzakelijk dat de voorwaarden die in de verschillende punten zijn vermeld tegelijk vervuld zouden zijn. Het is de bedoeling dat het gebruik van wapens door agenten van de gerechtelijke politie niet zou leiden tot in een democratische staat onaanvaardbare misbruiken. In het bijzonder werden de misdrijven tegen personen beoogd evenals de dwingende bescherming van het leven van onschuldige derden.

Bij de redactie van onderhavig voorstel werd rekening gehouden met buitenlandse wetgevingen, de heersende rechtspraak van de Belgische hoven en rechtbanken, de procédés die door de Belgische politiediensten in de strijd tegen de misdaad worden aangewend, de grieven van de representatieve beroepsverenigingen en vooral met de huidige mentaliteit van de Belgische bevolking, die wil dat misdadigers buiten strijd worden gesteld maar tevens bevreemd is voor wapenmisbruik vanwege de politieautoriteiten.

Commentaire des différentes dispositions de l'article unique

Point 1

Il est important de délimiter strictement les cas dans lesquels l'agent de la police judiciaire peut faire usage de son arme. Il faut que la personne soit soupçonnée d'avoir commis un crime. C'est la raison pour laquelle la proposition de loi mentionne un acte de violence puni au moins de réclusion.

Point 2

L'agent de la police judiciaire ne peut utiliser son arme que contre quelqu'un qui a soit commis un acte violent ayant entraîné la mort soit a menacé une personne de mort. La gravité extrême de l'acte violent implique que les forces de l'ordre aient les moyens d'y répondre.

Point 3

Les délinquants en fuite peuvent représenter un danger potentiel grave pour les tiers. Dans ce cas, il est indispensable de pouvoir empêcher la poursuite de leur action criminelle afin de préserver la population de leurs actes. En utilisant son arme l'agent de la police judiciaire évite que d'autres personnes soient victimes du délinquant.

Point 4

L'agent de la police judiciaire ne peut utiliser son arme qu'en toute dernière extrémité. Il doit avant tout essayer d'appréhender le délinquant sans utiliser son arme. Il faut aussi protéger les agents de la police judiciaire. C'est pourquoi l'usage de l'arme n'est autorisé que si l'appréhension du délinquant par d'autres moyens présente un trop grand danger pour la vie et l'intégrité physique de l'agent de la police judiciaire.

Point 5

Il arrive fréquemment que les agents de la police judiciaire poursuivent un délinquant en fuite soit à pied, soit avec un véhicule. Il est impératif que dans ce cas ils évitent de mettre en danger les tiers en général et les passants en particulier. Il faut donc éviter que, par exemple, ils ouvrent le feu contre un délinquant en fuite dans une rue fréquentée.

PROPOSITION DE LOI

Article unique

Dans le Titre VIII, Chapitre I, Section IV du Code pénal est inséré un nouvel article 517bis, libellé comme suit :

« Art. 417bis. — En dehors des cas visés dans les deux articles précédents, il n'y a ni crime ni délit, lorsque l'homicide, les blessures ou les coups sont la conséquence de

Commentaar bij de verschillende bepalingen van het enige artikel

Punt 1

Het is belangrijk de gevallen strikt af te bakenen waarin een politieagent van zijn wapen gebruik mag maken. De betrokkene moet ervan verdacht zijn een misdaad te hebben begaan. Daarom vermeldt het wetsvoorstel een gewelddaad die minstens met opsluiting wordt gestraft.

Punt 2

Een agent van gerechtelijke politie mag zijn vuurwapen slechts gebruiken tegen iemand die een gewelddaad heeft gepleegd welke de dood tot gevolg heeft gehad of die iemand met de dood heeft bedreigd. De uiterste ernst van de gewelddaad impliceert dat de ordehandhavers over de middelen moeten beschikken om dat geweld te beantwoorden.

Punt 3

Voortvluchtige misdadigers kunnen een ernstig potentieel gevaar voor derden betekenen. In dat geval is het noodzakelijk ze in hun misdadige actie stop te kunnen zetten teneinde de bevolking tegen hun wandaden te beschermen. Indien een agent van gerechtelijke politie dan zijn wapen gebruikt, voorkomt hij dat andere personen het slachtoffer worden van de misdadiger.

Punt 4

Een agent van gerechtelijke politie mag zijn wapen alleen in uiterste nood gebruiken. Voor alles moet hij trachten de misdadiger te arresteren zonder zijn wapen te gebruiken. Ook de agenten van gerechtelijke politie moeten echter worden beschermd. Daarom wordt het gebruik van het vuurwapen enkel toegestaan wanneer de arrestatie van de misdadiger met andere middelen te gevaarlijk is voor het leven en de gezondheid van de agenten van gerechtelijke politie.

Punt 5

Het gebeurt vaak dat de agenten van gerechtelijke politie een vluchtende misdadiger te voet of met een voertuig achternazitten. Het is volstrekt noodzakelijk dat zij in dat geval vermijden derden in het algemeen en voorbijgangers in het bijzonder in gevaar te brengen. Bijgevolg moet worden voorkomen dat zij b.v. het vuur openen op een vluchtende misdadiger in een drukke straat.

G. CARDOEN
L. VAN DEN BRANDE

WETSVOORSTEL

Enig artikel

In Titel VIII, Hoofdstuk I, Afdeling IV, van het Strafwetboek wordt een nieuw artikel 417bis ingevoegd, dat luidt als volgt :

« Art. 417bis. — Buiten de gevallen bedoeld in de twee voorgaande artikelen is er evenmin misdaad of wanbedrijf wanneer de doodslag, de verwondingen of de slagen voort-

l'utilisation d'une arme par un officier ou un agent de la police judiciaire dans l'exercice de sa fonction et pour autant que chacune des conditions énumérées ci-après soit respectée :

1° la personne contre laquelle l'arme est utilisée est soupçonnée d'actes de violence punis au moins de réclusion;

2° la personne contre laquelle l'arme est utilisée a elle-même commis un acte de violence ayant entraîné la mort ou a menacé une personne de mort;

3° il y a lieu de craindre que la personne contre laquelle l'arme est utilisée commettra d'autres actes de violence contre des personnes, si elle n'est pas appréhendée ou arrêtée;

4° la fuite ne peut être empêchée, sans grand danger, par d'autres moyens que l'utilisation d'armes;

5° l'utilisation de l'arme ne met pas en péril la vie de tiers. »

30 septembre 1983.

spruiten uit het gebruik van een wapen door een officier of agent van gerechtelijke politie in de uitoefening van zijn functie, voor zover aan ieder van de volgende voorwaarden is voldaan :

1° de persoon tegen wie het wapen wordt gebruikt, wordt verdacht van gewelddaden die minstens met opsluiting worden bestraft;

2° de persoon tegen wie het wapen wordt gebruikt, heeft zelf dodelijk geweld gepleegd of met dodelijk geweld gedreigd;

3° er is reden om te vrezen dat de persoon tegen wie het wapen wordt gebruikt nog meer geweld tegen personen zal gebruiken indien hij niet wordt gearresteerd of tot staan gebracht;

4° de vlucht kan zonder groot risico niet met andere middelen dan het gebruik van wapens worden verhinderd;

5° het gebruik van het wapen houdt voor derden geen levensgevaar in. »

30 september 1983.

G. CARDOEN
L. VAN DEN BRANDE
E. VANKEIRSBILCK
H. SUYKERBUYK
G. DEVOS